מי שאחזו פרק שביעי גיטין עא.

אלא בפירי: [ב]אמר רב כהנא אמר רב [א]חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבין ונותנין גט לאשתו אמר רב יוסף מאי קא משמע לן תנינא נשתתק ואמרו לו נכתוב גט לאשתך והרכין בראשו בודקין אותו שלשה פעמים אם אמר על לאו לאו ועל הן הן הרי אלו יכתבו ויתנו אמר ליה רבי זירא אלם קאמרת שאני אלם [ג]דתניא [ב]מדבר ואינו שומע זהו חרש שומע ואינו מדבר זהו אלם וזה וזה הרי הן כפקחין לכל דבריהם וממאי דמדבר ואינו שומע זהו חרש שומע ואינו מדבר [ד]ואי כחרש לא אשמע וכאלם לא יפתח פיו ואי בעית אימא כדאמרי אינשי אישתקיל מילוליה אמר ר' זירא אי קשיא לי הא קשיא לי דתניא [ה]אם לא יגיד [ו]פרט לאלם שאינו יכול להגיד אמאי הא יכול להגיד מתוך הכתב אמר ליה אביי [ז]עדות קאמרת שאני עדות [ח]דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם מיתיבי [ט]כשם שבודקין אותו לגיטין כך בודקין אותו למשאות ולמתנות ולעדיות ולירושות קתני מיהת עדיות אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב ששת [י]בעדות אשה דאקילו בה רבנן והא קתני ירושות אמר רבי אבהו [יא]ירושת בנו הבכור קתני מיהת למשאות ולמתנות מאי לאו לעלמא לא לדידיה מיתיבי [יב]חרש לא הלכו בו אחר רמיזותיו ואחר קפיצותיו ואחר כתב ידו אלא במטלטלין [יג]אבל לא לגיטין תנאי היא דתניא אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בחרש מעיקרו אבל פיקח ונתחרש הוא כותב והן חותמין וחרש מעיקרו לא [יד]כשם שכונסה ברמיזה כך מוציאה ברמיזה אי באשתו ה"נ הכא במאי עסקינן ביבמתו יבמתו ממאן אילימא דנפלה ליה מאחיו חרש [טו]כשם שכניסתה ברמיזה כך יציאתה ברמיזה אלא [לו]דנפלה ליה מאחיו פיקח ואיבעית אימא לעולם דנפלה ליה מאחיו חרש וגזירה אחיו חרש אטו אחיו פיקח אי הכי אשתו נמי יבמתו ביבמתו מיחלפא אשתו ביבמתו לא מיחלפא ומי גזרינן חרש אטו פיקח

והתנן

בפירי. שאינם מנויים באותה שעה כגון גרושין בימות הגשמים וביומות החמה ניספל"ה: **חרש.** שהיה פיקח כשכנסה וקדושיו קידושין גמורין ותנן ביומות (דף קיב:) נתחרש הוא או נשתטה לא יוציא עולמית לפי שאין כח בגירושי חרשות להפקיע קידושי חכמה וקאמר רב דאם יכול לדבר ממתן הכתב דיודע לכתוב על הקלף כתבו ותנו לה לשם פיקח גמור הוא וכותבין וכותנין: **אלם קאמרת שאני אלם.** דכיון דשומע הוא הרי הוא כפיקח לכל דבריו אבל חרש שאינו שומע ואינו מדבר אי לאו דיכול לדבר ממתן הכתב גרמיזה לא מפיק ואי לאו דאשמעינן רב לא הוה ידענא: **חרש המדבר ואינו שומע זהו חרש.** ולא זהו חרש שדברו בו חכמים בכל מקום והשוויהו לשוטה דזהו כפיקח לכל דבריו דקתני בהדיא אבל חרש דרב כהנא (שם) לא שומע ולא מדבר: **מישתקיל מילוליה.** נוטריקון דאלם: **אי קשיא לי.** בהא דרב כהנא: **פרט לאלם.** שאינו חייב קרבן שבועה על שבועת העדות אם השביעו והרכין בראשו שאינו יודע: **הרי יכול להגיד מתוך הכתב.** ואם איתא לדרב כהנא ליחייב: **מפיהם.** על פי שנים עדים[ט]: **ולא מפי כתבם.** יעידו בנ"ל דלא דמי לשטר שחתמוהו ביומו דההוא מורמיה להמי: **כשם שבודקים.** אנשחתק והרכין בראשו קאי: **למשאות ומתנות.** למכור בנכסיו: **לעדיות ולירושות.** כולהו מפרש ואזיל: **קתני מיהת לעדיות.** שיעיד עדותו מפי הכתב והאמרת מפיהם וזה נאלם: **בעדות אשה.** להשיאה: **דאקילו בה.** בעד אחד קרוב ושפחה: **ופרכינן קתני ירושות.** וקא סלקא דעתך להעיד על ירושה שהוריש אדם מעלמא: **אמר רבי אבהו.** מאי ירושת בנו דיליה אם לא להשוות את הבכור כאחד מבניו ולהכי נקט ירושת בנו הבכור דאם לא נתנו לו נשנות על משפט הירושה של תורה הוא בא לומר לנו לדבריו הירושה מאיליה תפול: **מאי נאו דעלמא.** דהיינו עדות: **לא הלכו אחר רמיזתו.** לאסור פיקח: **אכל לא לגיטין.** היכא דקידושין היו קידושין גמורין ומיונסת דרב כהנא: **כמה דכריס אמוריס.** דלא הלכו בו בגיטין: **בחרש מעיקרו.** שאין לו כתב יד של דעת שלא היתה לו דעת גלוה מימיו. ולקמיה פריך וכיון דחרש מעיקרו הוא הרי כגון גרמיזה ולא היו קידושין גמורין ומוקי לה ביבמה: **אכל פיקח.** שלמד לכתוב מדעת גלוה: **הוא דוקא.** גט ואחריס חומרין והיינו דרב כהנא: **כשם שבונסה ברמיזה כו'.** משנה היא ביבמות דחרש שנשא אשה אם לא יוציא: **ביבמתו.** שקידושיה גמורין וזיקתה גמורה והוא אין יכול לחלוץ לפי שאינו נועמד ואמר לא חפצתי לקחתה (דברים כה) וכונס ואינו מוציא לעולם דגט דידיה לא מפקע זיקה דאוריימתא: **אשתו נמי.** מיגזור אטו יבמתו שקידושיה גמורין: **יבמתו ביבמתו.** אשת אחיו פיקח נאשת אחיו חרש: **ומי גזרינן.** אחיו חרש אטו אחיו פיקח:

אלא בפירי. אין לפרש שאינו לו אם רוצה פירי של יומות הגשמים ביומות החמה או מיפכא ואומר הן כי זה אפשר למצות בכנוסים בדבר או בענין אחר אלא שאינו לו אם רוצה שילקטו לו מן האילן: **אמר** רב יוסף **מאי** קמ"ל **תנינא נשתתק בו'.** תימה לר"י אדרבה דמיקשי ליה מתני' כיון דאינו מחלק בין אלם לחרש דאלמה לי יכול לדבר ממתן הכתב בהרכנה קני ואומר ר"י דהא ודאי דאחרש לא נכתוב גט לאשתך ומרכין בראשו ובודקין אותו ג"פ לאו והן אלא דמדמי רב יוסף הרכנה דאלם לאמיתה דחרש כמו שאלם ע"י הרכנה ביכר שמבין ומתרלה ועל ידי זה כותבים גט הוא הדין חרש ששאלוהו בכתב והשיב בכתב יש הוכחה שהוא מבין בטוב אע"פ שאם שאלוהו בכתב והרכין בראשו אינו מועיל לגוס: **אמר** רבי זירא **אי קשיא בו'.** תימה לר"י דמשמע דפריך לרב כהנא מדקאמר והא יכול לדבר ממתן הכתב ואמאי לא פריך אמתניתי' דהכי יכול להגיד ע"י הרכנה ואור"י דמתניתין לא קשיא ליה דפשיטא ליה דגני גט אין לריך הגדה כפה רק שמתרלה כמו שלריך גני עדות דבור אבל לרב כהנא דחשיב יכול לדבר ממתן הכתב אפי' בחרש ג"כ דבור מעליא הוא ויש לחושבה הגדה וי"מ דאמתניתין לא קשיא ליה דאיכא לאימר דהא דאמר פרט לאלם שאינו יכול להגיד היינו אלם שאינו שומע * דהיינו חרש אבל אלם לא משמע הכי: **והא** יכול לדבר מתוך הכתב. דהגדה משיבה ע"י הכתב כדפרישית אע"ג דממעטו [ו]חרש וחרש מחליפה לפי שאינם נאמר ואמרה אמירה ודאי לא הוי אלא כפה ועוד דהתם[ז] יליף וענתה מוענו הנוים שלריך נגשון הקדש ומינה נמי שמעינן דהוא כפה כמו גוים: **מפיהם** ולא **מפי כתבם.** בפ' שני דכתובות (דף כ.ע"ב) אתרכתי בה: **קתני** מיהת עדיות. אמאי דקתני פרט לאלם שאינו יכול להגיד פריך ומיהו לר"י נראה דהאי פירכא נמי הוא לדידיה לרב דהא מיונסת דנתר הכי הוא לדידיה והכי פירושו בשלמא אי לאו דרב אע"פ שלענין עדות חשיבה הגדה מה שמרכין בראשו מדקתני הכא דבודקין אותו לעדות מ"מ פטר קרא אלם שאינו יכול להגיד לענין קרבן שבועה לא חשיבה הגדה אלא הגדה מעליא אלא לרב דחשיב דיכול לדבר מתוך הכתב עדות מעליא כיון דאפילו בחרש מהני אע"ג דהרכנה לא מהניא ביה כלל וא"כ לריך לומר הא דממעטו קרא אלם שאינו יכול להגיד אע"פ שיכול לדבר מתוך הכתב משום דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם וא"כ אין בודקין אותו לעדות הא בענין מפיהם ולא מפי כתבם ולמאי דפירשנו פרט לאלם שאינו יכול להגיד היינו חרש מ"ש דאי לאו דרב כאלם קני בהרכנה בכל דבר אבל חרש לא קני אפי' יכול לדבר מתוך הכתב לא לענין גט ולא לענין עדות אבל לרב אע"ג דפסול לענין עדות כשר גני גט תקשי ליה דהא הכא מכשרינן עדות כמו גט: **והא** קתני ירושות. השתא דקשבר ירושות דעלמא ומשאות ומתנות דעלמא ולענין עדות קאמר ל"ל בערות אשה דאקילו בה רבנן להכשיר עד א' ואפילו עד מפי עד הכשירו נמי להעיד בכתיבה ובבדיקה ואפי' אינו מעיד בפה אבל בשאר עדיות לא [נוהא] ירושות קתני מיהת למאי לאו ירושות דעלמא אמר רב דימי ירושת בנו הבכור דנכסי דידיה ניתנו ולכל מאן דבעי מזכה קתני מיהת למשאות ומתנות מאי לאו משאות ומתנות דידיה. מיתיבי חרש לא הלכו אחר רמיזותיו ואחר קפיצותיו ואחר כתב ידו אלא במטלטלין אבל לא בגיטין. פי' בפקח ולבסוף נתחרש מיירי שהיו קדושין

מסורת הש"ס

א) [לקמן עב.], ב) מגילה כ: [תוס' תרומות פ"ח], ג) יבמות (לח.), ד) [תוספתא רפ"ה], ה) יבמות קיב., ו) דברים יח, ז) יבמות קד., ח) [שוטה (כב.)], ט) [ד"ה ור"י].

תורה אור השלם

1. וְאָנִי בְּחֵרֵשׁ לֹא אֶשְׁמָע וּכְאִלֵּם לֹא יִפְתַּח פִּיו:
תהלים לח יד
2. וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ:
ויקרא ה א

גליון הש"ס

תוס' ד"ה א"ר זירא כו' דהתינו חרש. קשה לי דלא"כ למאי צריך לעשמעת דלמיגו יכול להגיד הא בלאו הכי לאו בר שובעין הוא ועל כל מילי כרמיות אינו חייב והוא כשוטה לכל דבר:

לעזי רש"י

צרישי"ש [צרורשי"ש]. רובדבנים. נישפל"ה [נישפלי"ש]. שפקים.

מוסף רש"י

מדבר ואינו שומע. תמלאנו היה פיקח עד שלמד לדבר אחר כך נתחרש (חגיגה ב:). מפיהם ולא מפי כתבם. דרחמנא אמר על פי שנים עדים ולא שיעידו על פי כתבם (יבמות לא:). כשם שכונסה ברמיזה. כך מוציאה ברמיזה. בקידושין כך בגיטין, נרחיק מקם שרוח מלגנע עד שנתרלים לו, וכרמיזה אם רלה להוציא יוציא (שם קיב:).

תוספות רי"ד

אמר רב כהנא אמר רב חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כותבים ונותנין גט לאשתו. פי' אין לפרש דבחרש מעיקרא הוא דאמר רב דא"כ מאי אריא בכתיבה בכל רמזיו יכול להוציא כדאמרינן בפ' חרש כשם שכנס ברמיזה כך מוציא ברמיזה אלא בפקח ונתחרש קאמר שהיה פקח כשכנסה וקדושין קדושין גמורין ותנן ביבמות נתחרש הוא או נשתטה אינו מוציא עולמית לפי שאין כח בגירושי חרשת להפקיע קדושי חכמה וקאמר רב שאם יכול לדבר ממתן הכתב ויודע לכתוב על הקלף כתבו גט ותנו לאשתי אחם פלוני ופלוני וספר להם סומכין על כתיבתו וכותבין ונותנין אמר רב נחמן מאי קמ"ל חגינא נשתתק ואמרו לו נכתוב גט לאשתך וכו' כיון דקא מחוי כתבי' פי' סומכין ברמזיו וכותבין גם לאשתו ואין לך רמז גדול מכתיבת ידו א"ל רב זירא אלם קאמרת שאני אלם דתניא חרש המדבר ואינו שומע זהו חרש שומע ואינו מדבר וזהו אלם וזה וזה הרי הם כפקחים לכל דבריהם. פי' נשתתק כמתני' פקח גמור הוא אלא שמתוך חליו נאלם ואינו מדבר אבל שפוי הוא בדעתו ולפיכך בודקים אותו אם לא נטרפה דעתו סומכין על רמזיו וכ"ש על כתב ידו אבל חרש גמור שאינו שומע ואינו מדבר שאין סומכין על רמזיו להפקיע קדושיו שנתן בעודו פקח כדתנן נתחרש הוא או נשתטה לא יוציא עולמית הוה אמינא שנם על כתבו לא נסמוך דכשאר רמזיו דמיא קמ"ל רב דסומכין על כתיבתו שהכתיבה אינה נעשית אלא בדעת ובכוונה: א"ר זירא אי קי' לי' דתניא אם לא יגיד פרט לאלם שאינו יכול להגיד. ואמאי והא יכול להגיד מתוך הכתב. פי' ממתני' דנשתתק לא ק' ליה מפני שהוא פקח ומחמת חליו נשתתק ואלם דמשמע מלא יגיד י"ל דהוא חרש גמור שאינו בר דעת מ"ה ממעט ליה אלא דרב ק' דאמר סומכין על כתיבתו להפקיע קדושי קפחות שנעשו מדעת וא"כ אמאי ממעט ליה מאם לא יגיד הרי יכול להגיד מתוך הכתב ואע"פ שאין לסמוך על רמזיו על כתיבתו יש לסמוך: א"ל אביי עדות קאמרת שאני עדות דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פ"ב מהלכות גירושין הלכה טו סמג עשין נ (עיין כ"מ):
יז ב מיי' פ"ב מהלכות גירושין הלכי טו ופכ"ט מהלכי מכירה הלי ג סמג עשין סב טוש"ע מ"מ סי' רלה סעיף יח:
יח ג מיי' פ"ט מהלכות עדות הלכה יא סמג לאוין ריד טוש"ע מ"מ סי' לה סעיף יח:
יט ד מיי' שם ופ"ג שם הלי ד סמג שם טוש"ע שם וסי' כח סעיף יח:
כ ה מיי' פכ"ט מהלי מכירה הלכה נ סמג עשין סב טוש"ע מ"מ סי' רלה סעיף יח (וסי' רנ סי"ן):
כא ו מיי' פ"ט מהלי עדות הלכה יא (ופי"ג מהלי גירושין הכ"מ) סמג (לאוין ריד טוש"ע מ"מ סי' לה סעיף יא (אה"ע סי' ח סי"ב):
כב ז מיי' פ"ב מהלי מלוה הלכה ג (וס"ב שם הט"ו) סמג עשין נ טור ש"ע מ"מ סי' רעט סעיף ג (וסי' רעז סעי' יד):
כג ח מיי' פכ"ט מהלי מכירה הלכה ב נ סמג עשין סב טור ש"ע מ"מ סי' רלה סעיף ח:
כד ט י מיי' פ"ב מהלי גירושין הלכה ח סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סימן קד סעיף ב:
כה כ ל מיי' פ"ז מהלי יבום הלכי טז ח סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קנב סעיף יב (וסי' קכא סעי' ו):

תוספות רי"ד (המשך)

כתבם. פי' האי אלם דקא ממעט מלא יגיד לא כתרש מיירי ומשום שאין בו דעת [אלא] באלם שהוא שומע ואינו מדבר שהוא כפקח לכל דבריו וטעמא דמלתא משום דלגבי עדות בעי' מפיהם ולא מפי כתבם אבל לענין ליתן גט לאשתו לא מיבעיא שהוא פקח אלא אפילו חרש גמור ע"י כתיבתו נותבין ונותנין גט לאשתו להפקיע קדושי פקחותו שכתיבתו מדעת היא נעשית דקאמר רב ואי ק' אלם שהוא פקח אמאי אינו יכול להעיד מפי הכתב ומ"ש מכל שטרי דעלמא שהן כשרים בדיני ממונות ואמרי' בהו עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד וגם הוא מקרא מלא עדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום. תשובה כל שיכול להגיד על פה כשר בכתיבה ועשו חתימתו כמו שנחקרה בב"ד עדותו וכל שאינו יכול להגיד על פה אינו כשר בכתיבה ומשום הכי אלם פסול בכתיבה דליתיה על פה ומיהו אינו יכול העד כשיבא לב"ד לכתוב עדותו ולהגיד על ידי כתב אלא בפיו דבעי' מפיהם ולא מפי כתבם. ולא דמיא לחתימת השטר דהתם כיון דמסר החתימה לההוא דמסהיד נעשה כמי שנחקרה עדותו בב"ד אבל אי בעי איהו לאסהודי נבי דינא לא מצי לאסהודי בכתב דאכתי לא מסר סהדותיה לההוא דמסהיד ליה הלכך צריך להעיד על פה שלא נתקנה החתימה אלא למסור למי שהוא מעיד לו ומפני תיקון העולם שמא ימותו העדים או ילכו למדינת הים אבל לא למוסרה לב"ד כיון דאיהו קאי קמייהו ואלם אין חתימתו נועלת אפילו למוסרה למי שמעיד לו אחרי שאינו בר הגדה משום הכי פטור משברעת העדות שאינו בר דעת לא בפה ולא בחתימה: מיתיבי כשם שבודקין אותו לגיטין כך בודקין אותו למתנות ולמשאות ולירושות ולעדיות קתני מיהת לעדיות מאי לאו לעדיות דעלמא. פי' אלמא שבודקין משנשתתק ומקבל עדותו בהרכנת ראשו וכ"ש בכתיבתו והיכי אמרת דאלם אינו יכול להעיד מתוך הכתב אמר ר' יוסף בר חמא אמר רב ששת בערות אשה דאקילו בה רבנן להכשיר עד א' ואפילו עד מפי עד הכשירו נמי להעיד בכתיבה ובבדיקה ואפי' אינו מעיד בפה נשתתק ואלם דמשמע מלא יגיד י"ל דהוא חרש גמור שאינו בר דעת מ"ה ממעט ליה אלא דרב ק' דאמר סומכין על כתיבתו להפקיע קדושי קפחות שנעשו מדעת וא"כ אמאי ממעט ליה מאם לא יגיד הרי יכול להגיד מתוך הכתב ואע"פ שאין לסמוך על רמזיו יש לסמוך: א"ל אביי עדות קאמרת שאני עדות דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com